

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu

Cena Din 4:-

Pavel Golia: Dva bregova

Režijski podatki k premijeri Antona Leskovca izvirne drame iz življenja beračev v treh dejanjih »Dva bregova«.

Macafur.

V otroški dobi ni poznal pomanjkanja, starši so mu bili premožni. Toda vsa njegova mladost je zastrta v gosto meglo, vse njegovo prejšnje življenje pokriva temen oblak; le redkokdaj prodre skozenj medel žarek luči, da za hip razsvetli njegovo mračno in hladno srce. Sam ne izpregovori nikoli o usodnem dogodku, ki ga je pripeljal iz trdne hiše med berače. Mrk je in osoren. Ali je težka strast ali goreča ljubezen izsušila dušo temu nenavadnemu mojstru? To tajno nosi Macafur skozi vse življenje v svojem srcu in jo vzame s sabo na oni svet. Nihče ne ve nič o tem, tudi Komposarica ne. Le županu je znana usoda nesrečne matere, on sam je bil priča in krivec, vsaj sokrivec tragedije, ki se je odigrala pred rojstvom in ob rojstvu Krištofa Bogataja. »Molči župan! Kdor je materi storil krivico, naj sina...« Te besede mu vrže razjarjeni Macafur v obraz, ko omeni Krištofovo ime, a se premaga, ne dokonča stavka, temveč nadaljuje: »To ime ne spada v beraško zadevo in če izgubim oblast nad seboj, ti pregriznem goltanec... Govoril si nevarno besedo, župan...«

Župan gleda v tla, kadar sreča Macafurja, Macafur je njegova slaba vest. Tajna, ki jima je skupna, mu daje nad njim moč, da varuje z njo svoje ljudi pred njegovo krutostjo. »Kdo drži župana za nogo, da vaju ne brene ven«, vpraša samozavestno Komposarico in Rono.

Takrat je bil Macafur že propadel sin trdnih staršev, ko je prinesel dečka Krištofa Bogataja h Komposarici v rejo. On sam, oče, je bil pahnjen z onega brega na ta breg, med berače in bisagarje, sprejel je vase dušo tega sveta ponesrečencev in propalic, toda v njegovem zakrknjenem srcu je ostal svetel spomin na — drugi breg.

Postal je propovednik in skupna pamet svojega beraškega kraljestva. »Mi ne živimo drugi od drugega, mi znamo dobivati od tretjih.

Razumeš? Ne guli matere, ki je kakor beračica. Guli one druge, beračit pojdi, pa bova prijatelja, tako govori lepi Komposaričini hčerki Roni, ki je odrasla pod isto streho s Krištofom. Njega, svojega sina pa ni namenil temu bregu: »Mali Krištof mora postati gospod,« je govoril Komposarici vsakikrat, ko je prišel poizvedovat po njem.

Macafur je kralj trhlega kraljestva, ki ga sam ne ljubi in sam ne veruje bogve kako globoko vanje. Ustanovil je to kraljestvo svojim propalim tovarišem, dal mu je ustavo in zakonodajo, ali vse to prizadevanje in udejstvovanje ne izvira iz duševne potrebe, ne izvira iz notranjih nagibov, niti iz maščevalnosti ali sovraštva do onega brega, temveč je posledica nekega romantičnega razpoloženja, svojstvenega njegovemu temnemu značaju. Neka tajna sila, o kateri nikoli ne spregovori, o kateri nikoli ne slišimo besedice, ga vodi podzavestno in veže mimo vseh teorij o tem bregu na — oni breg. Ustanovil je kraljestvo beračem in propalicam, vse jim je dal, sam je stopil na čelo temu kraljestvu kot mojster, toda njegova vera — je na oni strani. Sina je vzgojil in študiral na skrivaj, nikoli se mu ne razodene kot oče. Toda študiral ga ni, da ga pošlje kot agitatorja in revolucionarja na oni breg razširjat in oznanjat novo vero tega brega, temveč zato, da ga vrne — onemu bregu, s katerega je nesreča ali lastna krivda pahnila njegovega očeta na ta breg. »Pokazati moraš, da so te zastoj psovali za beraško seme, da so te zastoj tiščali v malho, tebe, ki si tri glave višji od njih. To jim moraš pokazati, in Macafur mora videti.«

Oglejmo si Macafurjevo kraljestvo!

»Velika voda, globoka in široka, teče po vsem svetu, pa ga reže na dva bregova. En breg je njihov, drugi je naš: moj, Arčonov, Kitov, pa njegov, pa njegov, tudi Komposarica je tam in tudi Rona. Tudi Rona, zapomni si, stara coprnica. In na tem bregu živimo po svoje, ni ga, ki bi nam veleval. Onstran pa živijo drugi po svoje, vsi drugi, med njimi je tudi gospod Krištof Bogataj!«

»Je most, ki vodi na drugi breg. Po njem hodimo vsi, da na drugi strani prosjačimo, nabiramo, zahtevamo.«

Tudi krasti je dovoljeno na onem bregu.

»Tam so njihove postave; kogar dosežejo, ga mikastijo. Prav je vsakemu, ki se da. Ampak na naši strani — kdo bi kradel bratu?«

In zopet o mostu: »Tudi oni prihajajo včasih k nam, za zabavo, za pouk, več ne. Kdor bi ostal, mora sleči suknjo in kožo, mora postati naš in poslušati naše postave — in za večnost pozabiti na drugo stran. Takega pa ni. Od Abrahama do danes je tako in nihče ne bo tega spremenil. Oni sem, mi tja — in spet nazaj. A zato ostanemo mi svoji — oni svoji.«

»Takega pa ni —«, pravi Macafur, a on sam je tak. »Ne glej nazaj, v čelo ti je Bog zasadil oči,« govori, a on sam se ozira venomer nazaj, na oni breg. Sam zase se je sprijaznil s tem bregom, dal mu je življenje in obliko, vdahnil mu je svojo mračno dušo, posvetil mu je svoje hladno srce, tisto malo pa, kar je ostalo v njem

svetlega in toplega, blagruje in spoštuje — oni breg. Oni breg naj postane prava in srečna domovina edinega človeka, ki ga s svojim otrplim srcem še lahko ljubi na tem svetu, njegovega sina Kristofa Bogataja.

Flore Briga.

Podnevi izgnan, ponoči bolan. To je Flore Briga, senca človekova, srce brez odeje.

On je med to »sorto drago« edini človek z vročim srcem in globokim čustvom. Njegova ljubezen do Rone je pravtako brezmejna kakor brezupna. Po cele noči kolovrati okrog, ure in ure stoji pod njenim oknom, da lahko spregovori besedico z njo. Podnevi se skriva, izgnanec, pred budnim očesom policije, sanja o Roni, pre-mišlja kako bi se ji prikupil, ponoči jo išče — in kolikrat zaman! In spet pridejo dnevi in noči v strahu in pričakovanju. In ko jo dočaka ponižen in vdan, s srcem, prekipevajočim od ljubezni, izmučenim od negotovosti, najde osorno besedo.

On ve, da Rona ni dobra, da ji je obraz lepši od srca, toda čim bolj se mu ona odmika, s tem bolj neodoljivo silo ga vleče usodna ljubezen v njeno bižino. Pripravljen je storiti zanjo vse, samo da ne bo gledala po drugih.

»Zakaj piješ navsezgodaj? Moj fant mora imeti drugi duh, razumeš, griva? Pasja vera, poboljšaj se vendar, če hočeš vasovati pri lepih punčkah,« ga pokara Rona, in on takoj sklene, da ne bo več pil. Zanj hoče krasti, prodal je stvari, ki jih je ona ukradla pri županu, ter ji prinesel denar, pripravljen ji je služiti do konca življenja — toda njene ljubezni si ne more pridobiti.

In sedaj se pojavi še tekmeec — Kristof Bogataj. — — —

Macafurjeva ideja tega brega je našla apostola. V temni noči se preganjani Flore Briga priplazi do Komposaričine žganjarne, da vidi Rono in mojstra, da sliši njegov nauk in vidi njeno lice. In česar do danes ni vedel, mu je bilo razodeto: razdeljeni smo v dvoje, vsak v svoje mesto in gorje mu, če hoče na drugo stran! Tako je spoznal, in videl je, da je prav.

Tisto usodno noč je postal Flore Briga pravi, zavedni državljan tega, beraškega brega. Še pred kratkim se je tudi on oziral tja, na oni breg z zavistjo in srčno željo, da se preseli nekoč za vedno tja. Ko mu oponaša Rona Kristofa, češ da je gospod, ji pravi: »Mar veš, da Flore ne bo gospod?« Ko ga ona zasmehuje, se zmeden pohvali: »Vsi pravijo, da me je škoda, da nisem pravi berač, da bi mogel, no, kaj boljšega.« Mojster Macafur je govoril, in Flore, ki se je skrival v temi in prisluškoval za oknom, je spoznal, da je rojen za ta breg! Rona mora biti njegova, ker ne sme čez most — —

Toda Rona — Rona hoče na oni breg. Spokorjen in izmučen se pojavi Flore Briga sredi noči pred spečo deklico, — duša v ognju, ki ji kapljica iz njenih oči, ki ji glas iz njenih ust — obeta blaženost. Flore Briga prihaja iz noči, da ji nosi pozdrav dneva.

Toda deklica ljubi drugega. Sedaj ni več prešerna. Flore se ji smili, ali pomagati mu ne more. »Glas je v meni, ki prevpije vse, tudi tvojo dobroto, Flore.« In pobožno ga poljubi na čelo z besedami: »Bodi blagoslovljen za svojo pokoro, ubogi, dobri!« Toda Flore ne obupuje več. Zadnjič ji je govoril, da obupa, če prestopi most, sedaj vidi, da to ni obup, temveč moč njegove — vere. »Sinoči so me krstili in birmali, danes sem vojak nove vere, naše vere. In naša si tudi ti, Rona.«

V knjigi njegove usode je zapisano: Ljubi in žrtvuj se!

(Dalje prih.)

Ciril Debevec:

Josip Kulundžič: „Polnoč“

K premijeri v ljubljanski drami, dne 19. oktobra 1927.)

»Natanko vem, da je sleparija nazivati igralsko umetnost heroično ali naturalistično ali lirično ali ekspresionistično in da je odločilno edinole to, ali imajo igralci kaj krvi ali nič. Obsedeni, baročni in boreči se človek bo vsako duševno fazo docela izpolnil, in pri tem so mu vsi slogi in vsa pravila lahko tako španske vasi, kakor je to sploh mogoče.«
Kasimir Edschmid.

I.

Svetovna vojna je udarila na sredo in zasekala svoje steklo zobovje v živo in mrzlično delovno truplo nemirnega in nezdravega človeštva. Razmesarjena polja so pila reke krvi, nebo se je treslo od ran in ihtelo presunjeno od neznanega vpitja — človek pa se je klal in boril, pobijal samega sebe in druge, se opijal in plesal v smrti svojega bližnjega in najbližjega...

In ko se je nevihta polegla, je bila tišina strašnejša od samega neurja. Vsi, ki jih je tišina v nečloveškem občutju zasačila, so za trenutek osupnili — potem pa je nekaj nevidnega, tajnega poseglo vanje in spremenilo so svoje obličje. Obrazi, zdaj bledi in pepelnato sivi, so se razklenili v nelepo razmerje, čeljusti so brez moči padle in obvisile, napete oči so zastrmele in osteklenele... Prehuda, prekruta je bila naloga vesoljnega gospodarja, vse mere pozemskega življenja so se spačile in premaknile, človeštvo pa je v neskončni bolesti odrevenelo in brez glasu, nemo obstalo...

Čez dolgo, dolgo časa je upehano bitje narahlo oživel. Počasi in na tihem, daleč nekje še v neznanih globinah se je komaj opazno zganilo — hrepenenje; hrepenenje, komaj zavedno, po nečem, kar je morda že nekdanj bilo, po nečem, kar bi moglo še biti in kar bi dalo vsaj malo toplote temu hladnemu, ubogemu in okorelemu kipu. Neslišno, nevidno so iskale blažilnega olja razpokane rane, in dobre tolažilne besede izmučene duše...

Prehod v zavest je prihajal jasnejši, iskanje se je javljalo že glasneje... Spomini so zaskleli s podvojeno močjo — zarjovel je človek od bolečine, planil je kvišku in udaril s kladivom po solncu...

Omahnilo je kladivo, zatemnelo je solnce ...

In ko se je človek zavedel svoje slabosti, je zadržtel po vsem telesu, se zlomil in klecnil v kolena. Človek, do kraja stopen in izmučen, je ležal z obrazom na zemlji, ihté prosil milosti in odpuščenja ter klical na pomoč — Novega Človeka.

II.

»Cujte me, ravnajte dobro z njimi, zakaj oni so zrcalo in skrajšana kronika dobe.« Tako pravi Hamlet o igralcih. V prenesenem smislu o gledališču sploh in tudi o dramski literaturi. Resnica je, da nobena umetnost ne varuje in ne zreali duha časa s toliko živahnostjo in zvestobo kot dramska. Gledališče, ki je bilo že od nekdaj najsocialnejša umetnost (ker je bilo z ljudstvom najnaravnnejšim potom spojeno), je tudi zdaj rodilo svoje glasnike, ki so vsak sebi primerno zajeli povojno življenje in ga ne gledé na okuse občinstva iz zaledja brezobzirno postavili na razgledno tribuno. Kakor je zunaj divjalo ali ječalo vse to nenormalno življenje, takó je vrelo in stokalo v razgretih možganih pisatelja, ki je v ekstatičnih zagonih trpel ob strahotnih, vizijonarnih pododbah, jih skušal vjeti, urediti in zgnesti v obliko čutne dojetnosti. Vendar je bila prostorna in časovna razdalja še dosti premajhna, izbruhalo in razločno podudarilo se je samo glavno stremljenje: premagati z duhom temne oblasti materijalističnega sveta. In tako se ni čuditi, če je v prvem protestu in v prvi akciji, ki samo sovražno ruši in še nič ne postavlja — da je tudi tvorec spočetka izgubil v podiranju mero in sodbo za obliko in za vsebino. Do groze pretirani in do popolne prirodne nesličnosti zvečani doživljaji so vzeli razsodnost tudi umetniku in ga včasih proti lastni volji prisilili v nejasne, zmedene, tihe ali glasne izpovedi.

Babilonski stolp in triumf moderne civilizacije se je klavrno podrl. Vse, kar je imelo pred svetovnim prevratom še toliko važnost, je zdaj izgubilo dokaj teže in pa pomena. Privatne zadeve in družabni problemi, zakonske težave in spolne zablode, psihološki pedantizem in medicinsko dognana umetnost itd., itd., vse to je zdaj hipoma izginilo s poprišča in nastopile so ponižane in razžaljene duše, ki so v obupu kričale proti nasilju, proti krivici, in zahtevale ustoličenje Poštenosti in Pravice.

III.

Val poprevratne umetnosti je pljusnil seveda tudi preko našega ozemlja. Vendar imamo Slovenci povojne literature razmeroma malo. Jaz zase cenim še najbolj Podobe iz sanj, V Zarje Vidove, Seliškarjeve Trbovlje in Kosovelove pesmi. Pa to je proza in poezija. In še dva od teh sta Cankar in Župančič. Torej smo z dramsatično in mladooliteraturo dovolj siromašni: Hrvatje in Srbi so nas v tem prekosili. Imajo že vrsto ljudi, ki so naši javnosti več ali manj še neznana imena. Samo Begovića smo do danes po-

izkusili, ali bolje: tudi Begović je poskusil. Ampak tam so še: Krleža, Kulundžić, Mesarić, Dimović, Murat-Begović in še drugi. Vsi pisatelji, ki so že današnjemu času in gledališču plačali svoj dolg.

IV.

»Polnoč« je prvo delo Josipa Kulundžića. Zagrebška drama ga je sprejela in prvič vprizorila l. 1921. Ocene s strani kritike in občinstva so bile deljene. Vendar so delo vprizorila po vrsti tudi druga hrvatska gledališča in tudi v Zagrebu se je držalo prav do lanskega leta na repertoarju. Naše gledališče prihaja z vprizoritvijo razmeroma že malo pozno.

Vsebina te drame je približno sledeča:

(I. akt.) Nekje v tretjem nadstropju zagrebškega mesta prebiva vdova Lenka s svojim 20 letnim sinom Rajkom in se skromno preživlja s pokojnino in malim zaslužkom iz trgovine. Njen mož se je nedavno zastrupil, njen sin pa, prepuščen od očetove smrti popolnoma samemu sebi, je imel z mlado služkinjo Katjo razmerje, ki je že imelo posledice. Nezadovoljna s svojim položajem, v neprestani borbi za vsakdanji kruh se Lenka čedalje bolj vdaja pogubnemu vplivu svoje sestre Mile, ki veseljači po cele noči in se sijajno zabava po barih, v družbi vojnih bogatinov in blaziranih kavalirjev. Na eni strani pomanjkanje, dolgčas, puščoba in mráz — na drugi, pri Mili, blesteči lokali, razkošje, toalete, godba, šampanjec in fina družba...! Prevladljivi so čari, preomamna bliščava lepota — in Lenka poprosi Marka, svojega brata, da ji posodi nekaj denarja. A Marko, veljak in poštenjak po lastni zaslugi, je obe svoji sestri spregledal, sramuje se Milinega početja, dejansko se loti predrznega pobalina nečaka, v obraz zabrusi Lenki neusmiljeno psovko: Candra! A premagan in obupan nad svojo rodno krvjo jo prosi odpuščanja, odšteje zaproseni denar in ves potrj odide.

Kljub opominu dobre služkinje Katje se Lenka uda zapeljivemu prigovarjanju Mile, in obe odhitita z darovanim denarjem v opojno šumenje zloglasnega bara. Rajko pa se ves razjarjen odloči, da gre za njima in da prebije noč v isti kavarni.

Tačas pa mu prestreže pot Mladenič iz podstrešja, tajinstven pojav z obrazom in glasom umrlega očeta, in povabi osuplega Rajka v kavarno Pekel. »Tam, kjer o polnoči pijana vest začenja tuliti svojo nezavedno bol, tam, kjer se razbijajo kozarci, da se pozabi, tam, kjer se preliva kri, da se zasenči greh! Tam se morava nocoj sniti, da ti podarim o g l e d a l o !« Rajko odhiti, Katja pa ostane s svojo žalostjo sama, brez sočutja, brez usmiljenja, od vseh prezrta in zapuščena...

(II. akt.) Soba istega stanovanja. Napol odgrnjena je zavesa... in kakor skozi okno gledamo v strahotne vrtince človeške vesti...

Zgodaj proti jutru se Rajko vrača domov. V kavarni Pekel je opazil v družbi pijanih pohotnežev tudi Milo in svojo mater. On sam, ki je po alkoholu in groznih razkritjih živčno do kraja razkrojen in napet, se je razgovarjal vso noč z Mladeničem iz podstrešja. V tem razgovoru pa je dozorel in se postaral v bistveno drugega človeka.

Spoznal je gnusobo, v kateri sta z materjo ves čas živela, in obupan se odloči za samovoljno smrt. Oglasi pa se Mladenič iz podstrešja, in Rajko mu obljubi, da bo prej našel krivca, ki je upropastil njegovega očeta, mater in njega samega.

Vrneta se zdaj tudi Mila in Lenka. Prečuta noč, opojne pijače, užaljenost in ponižanje je Lenkino notranjost do brezmejnosti razdražilo. V neprikriti razburjenosti očita Mili njeno peklenško ponašanje. Takrat pa ji Mila mrzlo in kakor z nožem zareže v obraz: »Zakaj si šla morit svojega moža, da bi ti ne bil v napotó, a?« Kakor ranjena zver plane Lenka k Milini postelji — toda noge se ji zapletajo, glas se ji zlomi, v blaznem drgetu se ji začinja polagoma oglašati težka zavest zagrešenega zločina. In ko zagleda za sabo stoječega Rajka, se ji v glavi stemni in nezavestna se zruši na tla pred svojega sina. Kati jo odvede v kuhinjo. Rajko pa se v krčeviti ekstazi skloni nad spečo Milo, da bi jo zadavil, ko ga ustavi na pragu mati, ki ga na kolenih prosi odpuščanja. Toda Rajku neznanjsko in strašno orje po glavi, in ves iz uma iztira mater siloma iz sobe. Umor pa prepereči Mladenič iz podstrešja, ki tožno naznanja, da mu je pravkar obvaroval mater pred strupom, ki ga je nedolžna hotela izpiti. Rajka zapustijo moči in onemogel omahne na svoje ležišče...

Tu plane v sobo Lenka, ki vsa trepetajoča jeclja, kako se je hotela zastrupiti in kako jo je ustavil neki tajinstven glas, ki je govoril: »Ne pij ti, Lenka, naj pije drugi.« Mila brezskrbno spi. Lenka pa, vsa raztrgana in razbita, v strahotnih blodnjah blazni, in ko se približa Mladenič, in ko zagleda še Rajka in misli, da je mrtev, prikipita njen strah in gorje do vrhunca, in vsa iz sebe se zgrudi v nečloveškem trpljenju nad truplo svojega sina.

(III akt.) Teden pozneje. Malo pred polnočjo v Lenkini kuhinji. V hiši je kakor v mrtvašnici, Rajko leži bolan v sosednji sobi. Nikogar ne trpi poleg sebe in v groznici se vedno z nekom pogovarja. Mila, napeta kakor tetiva (tudi njen mož se je med tem že ustrelil) hujska že čisto apatično in napol mrtvo Lenko k novemu zločinu. Vsa izérpana hoče Lenka izpiti strup, a Mila jo odvrne šepetajoč ji značilne besede Neznaneга Duha: »Ne pij ti, Lenka, pije naj drugi!« In služkinja Kati obrne besede nase, izpije lug in umrje. Smrt nedolžne žrtve pa deluje na Lenko porazno, in kljub vsej prestrašenosti Mile se glasno vpijoč obtožuje za vlačugo in morilko. Prekine jo glas Mladeniča iz podstrešja, ki se v noči razgovarja z bolnim njenim sinom. In Rajko stopi iz sobe, pospremi mater iz kuhinje, potem sede k mizi nasproti Mili in ji pripoveduje čudno povest, v kateri simbolično popisuje vlogo Mile v tragediji svoje nesrečne družine. Glas Mladeniča prisili Milo na kolena, in drhteča od strahu se izpove in prizna svojo krivdo. Vendar se upogniti noče in v divjem protestu se vrže skozi okno v temo.

V tišino stopi Mladenič in ves v žaru oznanja novi evangelijski Plemenitega Človeka in Kraljestvo duše. Toda Lenka in Rajko ga ne razumeta več in Lenka mu težko in kamenito

odgovarja: »Ne, ni človeka. Živijo le lačni in siti, le ubogi in bogati, le srečni in nesrečni, tako jim je usojeno še pred rojstvom.«

Mladenič pa zaroti noč in iz veselja se čuje glas Žene, ki govori, da vidi človeka Solnca, ki prihaja odrešiti bedno človeštvo.

A ko Mladenič odmeva njene besede o prihodu Človeka, navzoča Lenka in Rajko po vsem nerazumno strmita: »Kateri človek? ... »kateri človek?« ... in topo ponavljata: »Jaz nisem videla nič.« — »Nič se ni slišalo. Samo tesnobno je bilo v temi.«

Mladenič pa uvidi brezuspešnost svojega poslanstva in obupan nad človekom in nad samim seboj izgine v brezdanjo noč...

Vse žrtve so bile zaman, stari človek še ni dozorel za novega...

V.

Če natakne mo znanstvena in kritična očala, ne bo dolgo, pa bomo našli napake. V neenotnosti dejanja, v raznoterosti sloga, v pomanjkanju karakterizacije, v nedostatih psihološke motivacije, logičnega razvoja, v domnevanju vzorcev in morda še v drugih podobnih lastnostih. Toda vse to so stvari, ki jih igravec sicer vé in pozna, ki pa jih v delu obide in se razvname ob notranjem tempu dejanja, ob intenzivnosti in napetosti nakopičenih energij, v demonski fantastiki posameznih prizorov in sproščeni dramatičnosti razbrzdanih strasti. Nagradene so tu sile, ki samo čakajo odtoka, da potem kakor električne iskre preskočijo v odvodnik ter ga krčijo in vspenjajo, vijejo in prožijo do nenavadnih oblik, nenaturnosti tonov in stalno nasičenih, mukoma pridušenih odmorov. Vse dejanje je zajeto iz bujno razgibane fantazije, osebe so zgoščene in povdarjene v tipe, prizori stopnjevani v simbole. Nadnaravnost dogodkov zahteva koturen in patos.

VI.

In zato, igravec, ki ti je dana naloga in moč, da nam prelivaš v telesnost pisateljve vizije: ne boj se, kadar ustvarjaš. nobenih ovir razen tistih, ki žalijo dušo; zagrabi v polno, preseli se besno v objetó postavo, posezi v ljudi, raztrgaj se do globin in pretresi nas s temno grozoto človeške duševnosti. In če ti bo nedostajalo točne podobe in vzorcev v »naravnem« in dolgočasnem življenju okoli tebe, potrpi in se nič ne vznemirjaj! Zaklopi oči, počakaj teme, pogrezni se vase — — — in razodelo se ti bo čisto drugačno in čisto posebno življenje: zaslišal boš kar nenadoma, da je zadonela beseda, poprej brez pomena, zdaj v podvojenih in postoterjenih zvokih; videl boš, da je narasla prej še nevažna kretnja zdaj v neizmerno veličino in monumentalnost; zavedel se boš, da grmijo še nedavno brezpomembni, a neprijazni glasovi zdaj kakor težkega kladiva udarci; da zapečejo bolečine prej z iglo prizadejane, zdaj kakor z ostrim nožem razklane, in da se je nezaten smehljal, ki ga prej nisi niti opazil, razpel zdaj nenadoma čez vse tvoje obzorje in vrgel ogromno luč ali senco na vse tvoje sedanje in tudi prihodnje nehanje...

Takrat se, igravec — če moreš — razpni in razgali — pa če tudi boli — in izbruhaj... Povedal si, dal si nam, kar si občutil, in kar

je samo najbolj tvoja lastnina — in takrat se homo spoznali in spoštovali tvoje zaupanje in nihče te ne bo izpraševal, kaj vse si nazadnje pozabil in kaj si morda pretiraval! Po merah vseh dni in povprečnega reda te tukaj ne bomo sodili! Življenje tu je je zunaj, pusti ga, naj gre svojo pot! — t u k a j, na odru je tvoje življenje! Zunaj malenkost — tukaj pomembnost; zunaj resničnost — tukaj resnica... zunaj tujina — tu domovina...

Vse je na svetu mogoče in od tragičnega do smešnega je navadno samo en korak: Ofeliji je zdrknila po licu solza — in Hamlet je videl vesoljni potop...

»Ahoi, Bajazzo! Pred zastor!«

VII.

»... ..
... .. Kak zrl sem pesnikov svet jaz, sem vam razkril. Zda
delo glej vsak naprej! Pričnimo z igranjem!«

Niko Štritof:

Zaljubljen v tri oranže

Opera v štirih dejanjih (desetih slikah) s prologom.

Tekst in muzika Sergeja Prokofjeva.

(Po Carlu Gozziju.)

Ne pričakujte arij, verdijevskih kantilen, ansamblov, finalov in podobnega. Ne mislite, da je to tragedija, komedija, burka ali lirski drama, sploh stvar, ki bi jo lahko vteknil v tak ali tak predal. Ne, to je čudaška opera, »nekaj prav posebnega, nekaj, kar ni kar tako«, — s temi besedami prepode v prologu »čudaki« z odra zastopnike vseh običajnih umetniških kast, ki zahtevajo (po naši režiji) od kapelnika tragedijo, komedijo, lirsko dramo, burko, in pozovejo občinstvo, naj posluša NJIHOV proizvod. Nato se umaknejo v dve loži na desni in levi, žive z nastopajočimi osebami in celo aktivno posegajo v potek dejanja, kadar ga motijo klike opredeljenih umetnjakov.

Incipit fabula I. Kralja Trefa sin je zbolel na hipohondrični, môri, poklicani zdravniški konsilij izjavi, da mu ni pomoči. Kralj je silno prizadet, in, kot veleva dolžnost, njegov adjutant tudi. Oba se tako razemerita, da čudake resno zaskrbi, kaj bo z NJIHOVIM delom. Zato opomnijo kralja, naj varuje svoje dostojanstvo. Kralj se pomiri in se domisli, kako so mu nekoč rekli zdravniki, »da more smeh samo ozdraviti mu sina.« Nasvetu, naj se kraljevič spravi v smeh igrami, slavnostmi, špektaklji, maskeradami, pritaknejo čudaki zahtevo, naj se vprižore kar bakhanalije. Kralj kljub oficijelni nejevolji prvega ministra Leandra sprejme predlog čudakov.

V drugem prizoru se začne antidinastična spletko, ki jo avtor izraža s tem, da spravi na sceno dobrodušnega coprnjaka Čelija,

kraljevega pristaša, in energično zaveznico prvega ministra Leandra in princese Klariče, zlobno coprnico Fata Morgano, ki kvartata za usodo kraljevine. Igro dobi Fata Morgana.

V tretjem prizoru obljubi princesa Klariče ministru Leandru svojo roko in kraljevi prestol, ako spravi naglo s sveta njenega bratranca, Trefovega sina. Minister ji razklada, kaj vse je že storil v ta namen: pital ga je z najtragičnejšo prozo, z martelijanskimi verzi — kar mu mora smrt zadati, ona pa zahteva realnejši lek: opij ali kroglo.

V tem se pojavi v ozadju impresario za rešilni smeh, pavliha Truffaldino; nato Klariče še poudarnejše ponovi svojo zahtevo po strupu in krogli. Ves pogovor obeh zarotnikov je skrita poslušala Smeraldina, zaupnica Fate Morgane, ki obema obljubi pomoč svoje gospodarice.

II. V prvem prizoru skuša Truffaldino s plesi in šalami spraviti princa v smeh — a zaman. Navsezadnje ga mora siloma pograbiti in šturporamo odnesti na veselico.

Drugi prizor. Veselica. Vse zabave ne spravijo kraljeviča v smeh. Za osveto začara Fata Morgana kraljeviča, da se na mah zaljubi v tri oranže, ki jih čuva v daljni deželi grozna Kreonta. Vsa prigovarjanja ne pomagajo, da bi princ ostal doma. Hudič Farfarello pride z mehom in odpiha kraljeviča in Truffaldina iz domače kraljevine v deželo Kreontino.

III. Prvi prizor. V puščavi. Kralju zvesti čarodej Čelij sreča potujočega kraljeviča in Truffaldina in ju svari zlasti pred strašno čarovniško kuhavnico Kreontino; ko opomin ne zaleže, jima da čarobno pentljo, ki ju bo morda obvarovala.

Drugi prizor. Farfarello je pripihal kraljeviča in Truffaldina pred Kreontino kuhinjo, kjer so shranjene tri oranže. Kreonta se zaljubi v čarobno pentljo, ki jo nosi Truffaldino, medtem pa princ izmakne v kuhinji tri oranže.

Tretji prizor. Zopet v puščavi. Princ in Truffaldino vlečeta s seboj tri oranže, ki so spotoma zrasle. Princ utrujen zaspi, Truffaldino, da bi se odžejal, načne prvo in drugo oranžo: v vsaki se pokaže deklica, ki tudi prosí vode; — ker je ni, obe umreta. Truffaldino od straha zbeži, princ se zbudi, načne tretjo oranžo — o pravem času pa so čudaki vedno na mestu, NJIHOVA vstvaritev je v nevarnosti, zato rešijo kritično situacijo s tem, da prineso škaf vode na oder. Princesa Linetta se napije in je rešena; seveda se princ in Linetta nemudoma zaljubita. Ker pa ona ni v primerni obleki, si ne upa sama na dvor in pošlje princa, naj pripravi kralja na njen prihod. Tačas pride Smeraldina, ki s čarobno iglo po nalogu Fate Morgane spremeni Linetto v podgano. Ko se vrne princ z vsem dvorom, se dela Smeraldina za Linetto in zahteva, da princ izpolni svojo obljubo in jo poroči. Princ se brani, oče Tref pa odloči, da »carska beseda je le ena«, in se mora izpolniti. Leander in Klariče triumfirata.

IV. Prvi prizor. Čelij in Fata Morgana se pripravata in si očitata nepoštena sredstva v boju za usodo kraljestva. Čudaki vidijo, da bi utegnili zmagati Fata Morgana, zato jo zvbijajo in zapro v svoj stolp.

Drugi prizor. Dvor je zbran za poroko. Ko se razgrne zastor pred tronom, sedi na njem podgana — začarana Linetta. Kralj jo ukaže ustreliti in strel jo izpremeni v pravo princeso. Kralj hoče dati obesiti Leandra, Smeraldino in nečakinjo Klariče, ki pa vsi zbeže. Fata Morgana prodre iz stolpa in se z njimi vred pogrezne. Ko nastopi splošna konsternacija, zaključijo čudaki svojo kreacijo s vzklikom na kralja Trefa.

*

Poleg Stravinskega je Prokofjev brez dvoma najmarkantnejša osebnost med sodobnimi ruskimi komponisti. Pri njem je glasba kar najtesneje zvezana s tekstom, kakor da jo je rodila beseda. V Treh oranžah n. pr. vzraste iz imena Fata Morgana motiv na enem samem tonu, s čimer je dosežen vtis, kakor da celo inštrument izgovarja to besedo. Tako je nastal čisto poseben, izrazito njegov dramatski slog. Prokofjev ne zahteva pevskih starov s sijajnimi visokimi ceji i. t. d., pač pa pevce-igralce, ki morajo podčrtati bolj umetnino in igro, nego same sebe. Za ilustracijo teksta se skladatelj poslužuje orkestralnih sredstev, ki so tudi rutiniranim igralcem na prvi pogled osupljiva, ki se pa v zvezi s situacijo sama razlože in utemelje.

Premijera te opere je bila leta 1922 v Chicagu.

C. D.

Ivo Vojnović — sedemdesetletnik

Dne 9. oktobra t. l. je praznoval hrvatski dramtik Ivo pl. Vojnović sedemdesetletnico svojega rojstva.

Rojen je bil l. 1857. v Dubrovniku. Oče, dr. Kosta Vojnović, knez Užicki, je bil vseučiliški profesor in ugleden poslanec hrvatskega sabora, mati pa je bila potomka stare florentinske plemiške rodovine Serraglijeve, ki so se sredi 18. stoletja priselili v Dalmacijo. Šolal se je najprej na italijanski gimnaziji v Splitu, potem v Zagrebu in tu je — po krajšem bivanju na Dunaju — dovršil tudi svoje visokošolske študije. Služboval je potem delj časa po raznih mestih Hrvatske in Dalmacije. Leta 1907. pa ga je ban Pejačević imenoval za dramaturga hrvatskega Zemaljskega Kazališta v Zagrebu. Tam je ostal do l. 1914. Ob izbruhu vojne je bil zaradi politične osumljenosti zaprt, vendar že po šestih mesecih oproščen. L. 1917 pa ga je ves hrvatski narod ob 70letnici pozdravil in proslavljaj kot svojega največjega dramatika.

Vojnovićevi literarni početki spadajo v osemdeseta leta, in sicer je začel s priobčevanjem krajših in daljših povesti v reviji »Vijenac«. Kmalu pa se je obrnil k dramatici in je l. 1890. zaznamoval svoj prvi uspeh na odru zagrebškega gledališča s tridejanko

»Psyche«. Ta družabna veseloigrca, spisana očitno še pod vplivom francoske konverzacijske in dunajske lahkotne komedije, je ostala za nadaljno delovanje pisatelja skoraj da brez pomena. Že s prihodnjim svojim delom pa je načel problem, ki ga potem razvija in izpopolnjuje v vseh svojih glavnih dramah, in to je razmerje matere do sina, materinsko ljubezen in njeno heroično trpljenje, samozatajevanje in žrtvovanje za blaginjo skupnosti, družine, družbe in naroda.

V svoji mogočni tetralogiji »Ekvinokcij« (1903), »Smrt majke Jugovičev« (1903), »Lazarjevo vstajenje« (1913) in »Imperatrix« (1914) je poveličal mater-junakinjo in mučenico, ki žrtvuje za odrešitev domovine in naroda svoje najljubše in sebe — v veličastno klasično postavo in izklesal spomenik, kakor mu ga v vsej srbski in hrvatski literaturi še do danes ni enakega.

V svojem najpomembnejšem delu »Dubrovniška trilogija« (1903) opeva pesnik žalostni pogin staroslavne dubrovniške republike in brezuporno propadanje dubrovniškega plemstva. Gledališko zelo uspela je tudi njegova benečanska drama »Gospa s solnčnico« (1912) in pa njegovo zadnje, že čisto simbolistično delo »Maškarada pod streho« (1922).

Vojnović velja v hrvatski literaturi za zastopnika neke realistično-simbolistične struje. Kulturno in literarno se je očitno šolal pri zapadnih narodih, zlasti pri Francozih in Italijanih. Idejno stremi po oduhovljenju in notranjem očiščenju, snovno zajema najrajši iz zgodovine, starodavne in mrke preteklosti rodnega mesta ali junaškega srbskega naroda, v pojmovanju in tehniki so zaznavni vplivi Ibsena, zlasti pa Maeterlincka in D'Anunzija. Slog mu je vznesen, ponekod skoraj malo artističen, jezik lokalni in večkrat pomešan z italijansko frazeologijo.

Vojnović je točen poznavatelj nekdanjega dalmatinskega in italijanskega aristokratskega okolja; s fino roko zna orisati romantično-slikovite prizore in vzbujati razpoloženja, ki se jim ne moreš upreti. Razločna karakterizacija in originalnost oseb, mojstrski dialogi in polnokrvnost dramatičnih prizorov ga usposablja za učinkovitega dramatika in odtehtajo nedostatke, ki tičijo marsikdaj v lirčnosti ali filozofskem razmišljanju njegovih, zlasti poslednjih del.

Njegove drame so prevedene na nemški, francoski, angleški, poljski, češki in madžarski jezik. Z velikim uspehom so jih vprizarjali in jih še vprizarjajo gledališča v Pragi, Krakovu, Sofiji in Budimpešti, hrvatska in srbska pa jih imajo stalno na repertoarju. Slovenci imamo v prevodu »Ekvinokcij«, ki ga je državno gledališče že pred vojno vprizorilo, po prevratu pa je igralo ljubljansko Narodno gledališče še »Smrt majke Jugovičev« v Westrovem prevodu in nekolikokrat tudi v originalu.*

* V sezoni 1912/13 se je »Smrt majke Jugovičev« že prečitala, in so bile že skušnje na odru v teku, a delo je tedanja cenzura prepovedala.

Praška kritika o Rogozovem Hamletu

»Zvonimir Rogoz, režiser slovenskega Narodnega gledališča v Ljubljani, je gostoval v četrtek v vlogi Hamleta na Stavovskem divadlu in dosegel z njim velik uspeh. Njegova igra je, kar se tiče mimike, sicer malo teatralna, zato pa je njegov govor neoporečen in resnično izvrsten. Kot pravi gledališki umetnik se povsem zaveda, da učenje na pamet ni nikakšna krepost, temveč dolžnost, in zato popolnoma obvlada tekst, posveča vso svojo pozornost jasnosti govora, pravilnemu naglašanju in ritmični kadenci izvajanih stavkov v polnem soglasju z vsebino besedila. Gost je igral z nekim posebnim mladostnim navdušenjem, kar ga dela nenavadno simpatičnega, in se uklonil učinkoviti Hilarjevi režiji, ne da bi izgubil zaradi tega tega kaj posebnosti svojega pojmovanja. Občinstvo z vso pravico ni štedilo z odobravanjem.« Vaclav Tille, Prager Presse, 8. X. 1927.

»V Stavovskem divadlu je nastopil dne 6. oktobra t. l. v vlogi Hamleta mil gost, mlad slovenski umetnik, režiser in odličen član drame Narodnega gledališča v Ljubljani, gospod Zvonimir Rogoz. Prilagodil je svojo kreacijo sicer intencijam in stilu nove Hilarjeve režije v ostalem pa je ostal zvest svojemu lastnemu pojmovanju, svojim nagibom in svojim izrazitim sposobnostim. Gospod Rogoz je mladeniška in vitka pojava s primernim obrazom, z ostrimi potezami, z bogato in fino mimiko, s telesom, v katerem polje očividni in izvežbani ritem gibanja in vedenja, s harmonično zaokroženimi kretinjami rok, ki so mehke in nežne v vsakem zamahu in dotiku. Njegove oči se zdaj ognjevitost zasvetijo, zdaj spet stegnó v strasti in bolesti. Pred vsem pa ima gospod Rogoz temperament in nenavadno kulturo glasu in govora. Njegova slovenščina (Cankarjev prevod) zveni jasno, prožno in prijetno. Svojega »črnega princa« si ni zasnóval samo v deklamaciji odlično, marveč tudi z intenzivnostjo nóttranje in žgoče bolečine, z vso čustveno polnostjo plemenitega sanjarja, obenem pa moškega maščevalca. Igralski prikaz in izraz sam po sebi spominja morda še na starejšo konvencijo; to ni melanholični Hamlet in globoki filozof, ni lirik ali psihopat, temveč je preje strastni, ironični in romantično opremljeni junak, ki se poslužuje za svoje maščevanje virtuoznega pretvarjanja. Gospod Rogoz je odigral vrsto prizorov odlično in zavojevalno, tako posebno začetne prizore, monolog o samomoru, razgovor z Ofelijo, prizor z materjo in na pokopališču, vse v stalno dramatično močnejši porasti. Zdi se, da je eden od tistih umetnikov, ki znajo svoj talent posebno razviti in gotovo bomo o njem tudi še večkrat slišali.«

(K. Engelmüller, Nar. Politika, 8. oktobra 1927.)

»Narodní divadlo v Prazi je povabilo gospoda Zvonimira Rogoza, režiserja in prvega igralca ljubljanskega Narodnega gledališča, na gostovanje. Njegov Hamlet, kakor smo ga videli na Stavovskem gledališču v četrtek, 6. oktobra, je bil tako zanimiva, tako bogata in tako uspela kreacija, da skoro ne morem verjeti, da ga je izobrazil morda šele 26 leten umetnik. Gospod Rogoz ima vitko postavo, sub-

tilen, skoro nervozen, krasen in fino oblikovan obraz, s tako tenko kožo, kakor da mu pokriva trdno lično podlago neposredno in brez vseh mesnatih podložk, ki pačijo in otežkočajo obrazno mimiko. V prizoru, ko sedi pred zaveso z igralci, je bila resnična radost, opazovati vse potankosti njegovega izdelanega in discipliniranega obraza. Isto bi lahko pravzaprav trdil o vsej njegovi kreaciji. Mnogim mladim igralcem, ki v Rogozovi starosti že radi odrevene, more biti ta slovenski igralec najboljši vzor. Toda praškega gledališkega občinstva bi se lahko zbralo več in gledališče samo bi moglo Rogozovemu Hamletu privoščiti, da bi nastopil v vsej slavi tudi na odru Narodnega gledališča. (Miloš Novy, Nar. Listy, 9. okt. 1927.)

Drobiž

Ruski delavski kabaret »Modre bluze« je nastopil svojo turnejo po Evropi. Sedaj je v Nemčiji. Sestavljen je iz samih delavcev in je izšel iz »Državnega instituta za žurnalistiko«.

Pitojev bo letos v pariškem »Théâtre des Mathurins« uprizoril »Hamleta«.

O. I. Vasiljevski je zložil novo opero »Oče Sergej« (po tekstu Lebedjeva in Tolstega), ki jo bodo prvič izvajali 28. avgusta prihodnjega leta za stoletnico rojstva Tolstega.

V **Parizu** so nezaposleni igralci ustanovili »Gledališče na cesti« in zaprosili mestni magistrat dovoljenja, da smejo igrati pod milim nebom, in to na trgu Notre Dame, kjer so se že v 14. stoletju prirejale predstave.

V **Londonu** vodi ruski režiser Komisarjevski v »Court-Theatru« mednarodno sezono od oktobra do januarja ter bo vprizarjal angleške, ruske, francoske in nemške igre.

V **Nürnbergu** so odličnjaki, na čelu jim župan in gledališki intendant započeli odločno akcijo, da se prepreči filmski posnetek Wagnerjevih »Mojstrov pevcev«. Bajе snujejo v Nemčiji zakon, ki bo zabranjeval filmsko posnemati literarne umetnine že umrlih avtorjev.

Projekcijski aparat »Ge-Ka-Pec«, ki ga je izumil prof. R. Geyling, šef opreme dunajskega drž. gledišča, je tako praktičen, da se je zanj navdušil sam Firmin Gémier, ki bo ž njim letos v Parizu vprizarjal Maeterlinckovo »Sinjo ptico«.

V **Kairu** bo letos neka angleška družba na kr. operi vprizarila Shakespeareov ciklus, in sicer 24 del. To je prvi večji ciklus v Egiptu. Prosvetni minister je osebno garantiral za vse finančne potrebe. Istotako bo v Kairu vsako leto daljše gostovanje italijanske opere.

Popravki

Popravi: V Gled. listu št. 1. vstavi na str. 2 in 4 namesto Biondello — Bianka.

V Letnem poročilu o sezoni 1926/27 je izostalo pod zaglavjem II. a ime ge Marije Vere.

Pod II. b.: Gospoda inšpicijenta Košič Milan in Smerkolj Bojan se udeležujeta tudi igralsko.

Pod B. Drama: Golia: Triglavska bajka (15 krat).

IDEALNI SOPROG.

Igra v štirih aktih. Spisal Oskar Wilde. — Režija: Milan Skrbinšek.

Osebe: Lord Gaversham — Peček; Lord Goring, njegov sin — Rogoz; Sir Robert Chiltern, tajnik v ministrstvu zunanjih stvari — Levár; Vicomte de Nanjac, atašé pri francoskem poslanstvu v Londonu — Kralj; Mr. Montford — Drenovec; Mason, Chilternov komorni sluga — Medven; Phipps, Goringov sluga — Plut; James — Košič, Harold — Smerkolj, lakaja; Lady Chiltern — Debeljakova; Lady Markby — Juvanova; grofica Basildon — Balatkova; Mrs. Mrchmont — Mira Danilova; Miss Mabel Chilternova, sestra Roberta Chilterna — Vida Juvanova; Mrs. Cheveley — Medvedova; Vojvodinja Maryborough — Rakarjeva; Mr. Barford — Povhè; Lady Barford — Arta-Jana. — Družba: Cesar, Lipah, Gregorin, Jan, Jerman. — Toaleta ge. in gdè. Juvanove so izgotovljene pri tvrdki Teodor Kunc, modni salon in damska konfekcija, Ljubljana, Mestni trg 14. — Toaleta gdè. Debeljakove pa v modnem salonu ge. Jerman-Lončarjeve.

HLAPEC JERNEJ IN NJEGOVA PRAVICA.

Povest spisal Ivan Cankar. V devetih slikah za oder priredil Milan Milan Skrbinšek. — Režija: Milan Skrbinšek.

Osebe: Jernej — Skrbinšek; sitar — Jerman; Gostačev — Kralj; sodnik — Lipah; potepuh — Košič; mlad človek — Jan; jezični dohtar — Peček; plešec — Sancin; župnik — Cesar; Sitarica — Juvanova; tašča — Rakarjeva; svak — Drenovec; sosed — Smerkolj; dekla — Mira; župan — Povhè; pastir — x x x; Mejašev — Plut; Šalander — Gregorin; dva bosonoga fanta — x x x; otrok — x x x; ženska — Balatkova; bradač — Danilo; sluga — Medven; stražnik — Žagar. — Otroci, kmetje, kmetice. — Odmor po 2. in 6. sliki.

Josp Kulundžić: POLNOČ.

Tri dejanja groteske iz tretjega nadstropja. — Iz hrvaščine prevel Ivan Zorec. — Režija: Ciril Debevec. — Scena: arh. I. Spincič.

Osebe: Lenka, vdova — Marija Vera; Rajko, Lenkin sin — Jan; Mila, Lenkina sestra — Debeljakova; Marko, Lenkin brat — Cesar; Katica, služkinja — Vida Juvanova; Mladenič iz podstrežja (deus machina) — Gregorin. — Razen teh oseb igra važno vlogo čaša luga. — Čas: sedanji. — Kraj: kuhinja, soba in spet kuhinja v tretjem nadstropju nekega uradn. stanovanja.

A. Leskovec: DVA BREGOVA.

Drama iz življenja beračev v treh dejanjih. Režija: Pavel Golia.

Osebe: Župan — Skrbinšek; Krištof Bogataj — Gregorin, Macafur — Levár; Flore Briga — Rogoz; Križemsvet — Peček; Razpotnik — Smerkolj; Arčon — Lipah; Kit — Plut; policaj — Cesar; Rona — Medvedova, Komposarica — A. Danilova; Soba — Rakarjeva; Muha — P. Juvanova. — Meščani, potepuhi, berači, beračice. — Čas: sedanjost. — Kraj: mala mesta.

TRAVIATA.

Opera v treh dejanjih, besedilo po drami Dumasa »Dama s kamelijami« F. M. Piave. — Uglasbil G. Verdi. — Dirigent: A. Neffat.

Režija: A. Šubelj.

Osebe: Violetta Valery — Davidova k. g.; Flora Bervoix — Poličeva; Annina, služkinja Violette — Ribičeva; Alfred Germant — Burja k. g.; George Germont, njegov oče — Holodkov; Gaston, Vicomte de Letorières — Mohorič; baron Douphol — Janko; Marquis Obigny — Perko; doktor Grenvil — Šubelj; Josip, sluga Violette — Pavlič; sluga Flore — Bekš. — Prijatelji Violette in Flore, matadorji, picadorji, ciganke itd.

LJUBEZEN DO TREH ORANZ.

Opera v štirih dejanjih in deset slikah s prologom po Carlu Gozziju. — Spisal in uglasbil Sergej Prokofjev. — Prevel N. Štritof. — Dirigent: N. Štritof. — Višji režiser: prof. O. Sest.

Osebe: Kralj Tref, kralj izmišljene dežele, katerega noša jednači igralnim kartam — Betetto; princ, njegov sin — Banovec; princesa Klariče, kraljeva nečakinja — Thierry; Leander, prvi minister, opravljen kot Pik kralj — Šubelj; Truffaldino, človek, ki vzbuja smeh — Kovač; Pantalón, kraljev zaupnik — Janko; mag Celij, zaščitnik kralja — Rumpel; Fata Morgana, čarovnica, zaščitnica Leandra — Thalerjeva; Lineta — Medvedova, Nikoleta — Ramškova, Nineta — Ribičeva, princese v oranžah; kuharica — Povhè; Farfarelo, hudič — Balot; Smeraldina, arabska princesa — Poličeva; mojster ceremonijar — Mohorič; glasnik — Berlot; trobentač — Mihelčič. — Čudaki: Danilo, Drenovec, Jarc, Mihevc, Pavlič, Peček, Rus J., Vlah. — Tragiki, komiki, liriki, puhloglavci, hudički, zdravniki, dvorjaniki, pošasti, pijanci požeruhi, stražniki, sluga. — Scena po načrtih arh. Kregarja in prof. Vavpotiča izdelal Skrušny.

ORLOV.

Opereta v treh dejanjih. — Spisala Ernst Marischka in Bruno Granichstaeden. — Godbo zložil Bruno Granichstaeden.

Dirigent: A. Balatka.

Režiser: Jos. Povhè.

Osebe: Nadja Nadjakovska — Poličeva; John Walsh, tovarnar avtomobilov — Povhè; Jolly Jefferson, njegov drug — Peček; Harry — Šubelj, Fred — Sancin, Jollyjeva prijateljca; Charles Escabonier, impresarij — Kosič; Redbrock, poročevalec — Jelnikar; Brown, detektiv — Marolt; Stepanov, policijski tolmač — Kosič; John, sluga pri Walshu — Habič; Jessie, služkinja pri Nadji — Sterniševa; biljeter — Janko; plesalec — Golovin; v tovarni Walsh in Jefferson: Hunter, poslovodja — Simončič; Dolly Marbanks, kontoristinja — V. Balatkova; Aleksander, strojnik — Drenovec. — Dame in gospodje, kontoristinke, delavci, artisti, plesalke, detektivi. — Godi se v New-Yorku dandanes. — I. dejanje se godi v tovarni avtomobilov Walsh in Jefferson. II. dejanje v parku Walshovega posestva. III. dejanje v ložnem vestibulu varijeteja Alhambra, v Nadjini garderobi in med občinstvom. — Plese je uvečbal baletni mojster Vlček. — Sod. baletni zbor.

Dosedanje vprioritve

Velesejem:

Sobota, 17. IX. — Trubadur.
Nedelja, 18. IX. — Poljska kri.
Torek, 20. IX. — Rajski vrst.
Sreda, 21. IX. — Grofica Marica.
Četrtek, 23. IX. — Mnogo hrupa za nič.
Petek, 23. IX. — Traviata.
Nedelja, 25. IX. — Orlov.

Sezona:

Sobota, 8. X. — Ukročena trmoglavka. Premijera.
Nedelja, 9. X. — Vrt Eden — Faust. Izven.
Torek, 11. X. — Traviata. A.
Sreda, 12. X. — Idealni soprog. Premijera.
Četrtek, 13. X. Trmoglavka. B.
Sobota, 15. X. — Hlapec Jernej. Premijerski. — Faut. C.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani.
Urednik: Oton Župančič. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.